

Møde for lukkede dører, Stortinget 6. februar 1909

Møde for lukkede dører i Stortinget
den 6. februar 1909 kl. 10.00

Præsident: C. Berner.

Mødet sattes for lukkede døre.

Præsidenten: Jeg har tilladt mig at sætte stortinget for lukkede døre, for at det kan blive undergivet stortingets afgjørelse, hvorvidt den første sag paa dagsordenen bør behandles for aabne eller lukkede døre. Det gjælder indstilling fra veikomiteen angaaende bevilgning til fremme af norsk udførsel til Østasien (indst. S. nr. 36). Det har nemlig allerede for flere dage siden været udtalt for mig saavel af vedkommende statsraad som af ordføreren i sagen, at hvis denne indstilling skulde kunne antages at foranledige en noget mere indgaaende debat, saa vilde det være hensigtsmæssigt, at den foregik for lukkede døre. Jeg har nogen grund til at tro, at der vil blive debat om sagen. Efter dette finder jeg at burde foreslaa for stortinget, at behandlingen af den nævnte sag foregaar for lukkede døre.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Jeg foreslaar dernæst, at regjeringens medlemmer gives adgang til mødet.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Sagen i dens almindelighed undergaves debat.

Rogge: De dokumenter, som her foreligger, den kongelige proposition og indstilling, forekommer mig ikke at have behandlet den foreliggende sag udtømmende; ialfald er det kjendskab, som man kan faa til den foreliggende sag af dokumenterne ikke tilstrækkeligt. Jeg vil derfor henstille enten til regjeringens chef, handelsdepartementets chef eller komiteens ordfører at give de øvrige supplerende oplysninger, som er nødvendige for at stortinget kan faa et overblik over, hvad det her egentlig gjælder.

Præsidenten: I anledning av den ærede repræsentants ytringer finder jeg at maatte oplyse, at jeg har ventet i adskillige minutter med at sætte stortinget, fordi handelsdepartementets chef ikke var kommet tilstede. Nu hører jeg, at han skal kunne ventes hvert øieblik. Jeg ved ikke om i anledning af hr. Rogges ytringer komiteordføreren i sagen finder at kunne afgive de nærmere oplysninger, som hr. Rogge savner?

Fjermstad (komiteens ordfører): Jeg finder det rigtigst under disse omstændigheder at vente et øieblik, til handelsdepartementets chef kommer tilstede. Jeg kunde nok kanske give nogen oplysninger, men jeg vilde anse det rigtigst, at de kom fra det hold.

Efterat chefen for handelsdepartementet var kommet tilstede, ytrede

Rogge: Jeg vil faa lov til at henstille til statsraad Abrahamsen at give en lidt mere udførlig fremstilling af, hvad det egentlig her gjælder, idet de dokumenter, som foreligger, ikke er saa udtømmende, at stortinget kan have nogen fuldstændig mening om, hvad denne bevilgning af kr. 35 000.00 egentlig gaar ud paa.

Statsraad Abrahamsen: I sommer fik jeg en meddelelse om, at vor export til Østasien var i høi grad truet. Forholdet var nemlig, at Sverige havde bevilget til sin linje i forbindelse med den danske kr. 370 000.00 pr. aar som subvention paa den udtrykkelige betingelse, at ingen udenlandsk havn maate anløbes fra Gøteborg - med andre ord at Norge ikke maatte anløbes. Differencen i fragt mellem Hamburg og Østasien og Norge og Østasien var 8 mark, dersom varerne sendtes herfra til Hamburg, medens fragten herfra til Gøteborg var 6 kroner! Dette blev altsaa en extraudgift, som de norske exportører havde at regne med. Eftersom handelsmarkedet var synkende, eftersom priserne gik ned paa de større artikler, f.eks. træmasse, cellulose og papir, blev det vanskeligere og vanskeligere for de norske exportører at kunne konkurrere. Det blev mig sagt, at man holdt paa at forhandle om flere kontrakter, om flere indkjøb til Østasien, men man saa sig nødt til, hvis der ikke kunde opnaaes en omordning med hensyn til fragterne, saaledes at det blev ligesaa billige herfra - i Sverige og Danmark havde de nemlig stipuleret de samme fragsatser til Østasien som de, der beregnes af de hamburgske linjer som fra Hamburg; hvis ikke fragtforskjellen kunde bortelimineres paa en eller anden maade, saa exportørerne sig nødt til at tilfredsstille sine leverandører med svenske varer. Vi fik da ved underhandling ordnet det derhen, at det skulle blive muligt fra Norge ved gennemgaaende konossementer at sende varer til Østasien for samme fragt, som nu betinges fra Gøteborg og Kjøbenhavn, med andre ord: at vi fuldt ud skulde kunne konkurrere i fragsaker paa Østasien med vore varer, og ikke alene det, men at vi vilde paa en vis maade blive heldigere stillet derved, at fra Hamburg udgaar egentlig linje til Østasien, medens den dansk-svenske linje har maanedlig afgang. Enhver vil forstaa, hvilken betydning det har i vor tid at have hyppig afgang. Derved bliver jo kjøbmændene sat istand til at kunne kjøbe i mindre portioner ad gangen, hvad de altid foretrækker, da de kan regne paa at have sine varer tilstede til enhver tid, naar de behøver det. Det, som gjorde, at det var

muligt at faa sagen ordnet paa den maade kun med en udgift for den norske stat af kr. 35 000,00 regnet fra den 1ste december ifjor og til den 1ste juli 1910, det var den overenskomst, som var avsluttet mellem et par norske selskaber og Hamburger-linjerne. Og kr. 35 000,00 maa jo siges for os at være en særdeles billig ordning, naar det gjælder et forhold, til hvis løsning Sverige f.ex. betaler kr. 370 000,00 pr. aar. Og det var jo ikke saa ganske smaa interesser, som her stod paa spil. Som det fremgaar af indstillingen, har vor export i de sidste aar dreiet sig omkring 20 000 tons foruden ca. 2 000 standard trælaster. Men det gjaldt ikke alene den omsætning, som nu finder sted, og som har en værdi af mellem 3 og 4 millioner kroner, men det gjaldt de muligheder, som kan aabne sig paa det østasiatiske marked, og hvis betydning vi ikke kan undervurdere. Der bor jo bare i Kina henved en tredjedel af jordens befolkning, og eftersom Kina vaagner og trækkes inn i den europæiske civilisation, vil selvfølgelig befolkningens behov for europæiske varer stige i en overordentlig grad. Det er derfor et marked, hvortil adgangen skattes høit af alle nationer, og et marked, hvis udviklingsmuligheder er saa at sige ubegrænsede. Og for os vil det jo derved være af den aller største betydning at kunne beholde den kontakt, vi engang har opnaaet med dette marked; for derved holder vi udviklingsmulighederne aabne for os ligesaavel som for de konkurrerende nationer. Skulde vi derimod nu lade os udestænge, saa vilde jo følgen deraf være den, at vi kanske om saa og saa mange aar, naar vi havde faaet anledning til det, begyndte forfra igjen; men da vilde det være at optage en konkurrence med alle de andre nationer, som kan sende de samme varer, under overordentlig ugunstige vilkaar; vi maatte da være nybegyndere paa et marked, som var indarbejdet og erobret af fremmede, og det indser alle er en yderst vanskelig ting. Jeg fandt derfor, at det at imødekomme dette krav, som her stilles fra handelsstandens side, er af den aller største betydning for vort lands handel og vort lands fremtidige merkantile stilling. Regjeringen fandt derfor at kunne indgaa med kongelig proposition om bevilgning af dette beløb, idet selskaberne indgik paa øieblikkelig at ordne sine fragsatser saaledes, at vi kunde faa gjennemgangsfragter lige med Sverige og Danmark fra overenskomstens datum, idet selskaberne forpligtede sig til at tage den risiko, som maatte tages deraf, at stortinget muligens ikke vilde bevilge beløbet. Altsaa, regjeringen staar fri og ubunden og ligesaa stortinget. Men jeg vil desuagtet anbefale paa det varmeste, at man gaar til denne bevilgning, som for mig staar som meget betydningsfuld for norsk næringsliv og norsk eksport.

Rogge: Jeg vil først faa lov til at udtale, at jeg meget gjerne stemmer for den her foreslaaede bevilgning kr. 35 000,00 for at fremme norsk export til Øst-Asien; og jeg gjør det ogsaa af den grund, at jeg nu som ellers

altid gaar ud fra, at de bevilgninger, som staten giver til fremme og ophjælp af næringsveiene, det er udgifter, som staten altid vil faa erstattet med renter og gode renter. Jeg vil ogsaa faa lov til at takke statsraaden for den interesse, som han har vist for denne sag, og fordi det har lykkedes ham at bringe den saadan frem, som han har gjort. Men naar jeg alligevel tager ordet, saa er det, fordi jeg gaar ud fra, at naar staten vil optræde og støtte og fremme landets næringsveie, saa bør staten som princip altid sørge for, at den støtte, som den yder næringsveiene, kommer det hele land tilgode, de samlede næringsinteresser og den samlede export. Jeg mener, at staten ikke bør, saaledes som det her ser ud af de foreliggende dokumenter, bevilge et beløb som dette, naar det paa forhaand kan siges, at det udelukkende eller ialfald i det væsentlige vil komme en enkelt varebranche og en enkelt del af vort lands eksportører tilgode. Det mener jeg vil ske i dette tilfælde, og det er derfor, jeg har forlangt ordet, og det er det, jeg skal faa lov til at begrunde.

Der staar her i indstillingen - og det er ogsaa et uddrag af propositionen - at de varer, man her har tænkt paa, det er særlig papir, træmasse og cellulose. Dette gjælder altsaa en varebranche, som er særlig knyttet til en enkelt landsdel. Endvidere staar der i komiteens indstilling, at komiteen vilde, at denne understøttelse fra statens side skulde komme samtlige norske afskibere tilgode uden hensyn til afskibningspladsens beliggenhed, i landet - "i den udstrækning, omstændighederne tillader". "I den udstrækning, omstændighederne tillader" - deri ligger allerede en indskrænkning med hensyn til, at det ogsaa skal komme det hele land tilgode. Saaledes som sagen ligger an, mener jeg altsaa, at den gaar ud paa at understøtte en enkelt exportbranche, og at den gaar ud paa at lade denne understøttelse komme en enkelt landsdel tilgode. Jeg mener, at man i stortinget ikke bør indrette sig paa den maade. Man bør fastslaa det princip, at naar stortinget optræder som understøttende næringsveie, saa bør understøttelsen gives en saadan form, at den kommer det hele land tilgode og at den kommer samtlige varesorter tilgode. Det er vistnok saa, at den export, som foregaar til Øst-Asien, for en væsentlig del, eller man kan gjerne sige næsten udelukkende, angaar varer, som exporteres fra Østlandet, og forsaavidt vil anvendelsen af disse 35 000 kroner komme saagodtsom udelukkende Østlandet tilgode. Men den lille export, som foregaar fra Vestlandet, bør dog ogsaa stilles paa lige fod med denne større export, som foregaar fra Østlandet. Der foregaar jo fra det trondhjemske export af lignende artikler som dem, der her særlig er taget sigte paa, ligesom der fra Stavanger er export af hermetik og der fra den store kemiske fabrik i Odda er export av karbid. Saavel om hermetikindustrien som de kemiske produkter fra Odda og visselig ogsaa denne export af træmasse, papir og cellulose, som foregaar fra Trondhjem - om alle disse tre brancher jeg her har nævnt,

kan man føre det samme ræsonnement, som her føres om den uheldige konkurrence, som foregaar fra andre lande, der er heldigere stillet paa fragtspørgsmaalsomraadet end de norske exportører. For Trondhjems vedkommende, naar det gjælder træmasse, cellulose eller papir, vil der selvfølgelig kunne føres det samme ræsonnement, som der føres angaaende de samme artikler, som exporteres her fra Østlandet. Hvad karbid angaar, saa exporteres, saavidt jeg ved, fra Sverige og fra brugerne ved Sarpsborg ogsaa karbid, og hvad hermetik angaar, saa tror jeg, der ogsaa er konkurrence mellem norsk hermetik; hvis ikke er der det ialfald mellem Stavangersk og svensk hermetik. Jeg mener derfor, saa gjerne som jeg gaar med paa at stemme for denne bevilgning, at fra stortingets side bør denne bevilgning gives en form, saaledes at den tilgodekommer og rammer hele landets exportører og hele landets forskjellige exporterede varer. Det mener jeg, at de, der særlig er interesserede i denne bevilgning, saa meget mere og saa meget lettere kan gaa med paa, som den export udenfor Østlandet, som der for tiden kan være tale om, og som der vil blive tale om i denne termin, nemlig de kommende 1 1/2 aar, heller ikke vil komme til at antage et saa stort omfang, at der dermed vil kunne ske noget væsentlig afbræk i, at de 35.000 kroner kommer tilgode den fra Østlandet som der her egentlig er tale om. Jeg mener derfor, at denne bevilgning til fremme af exporten til Øst-Asien bør faa en form, saaledes at den inkluderer ogsaa andre exportører og ogsaa inkluderer andre varer end de, der her særlig er sigtet til. Hvorledes en saadan beslutning fra stortingets side bør formes, skal jeg faa lov til senere at komme tilbage til.

Statsraad Abrahamsen: Naar propositionen har faaet den form, som skeet er, saa er det, fordi det faktiske forhold er det, at de varer, som der her er tale om, eller i det hele taget vor export til Øst-Asien næsten utelukkende har omfattet varer fra Østlandet. Der har, saavidt jeg har kunnet bringe i erfaring, kun været 7 ton af varer fra Vestlandet og det nordenfjeldske. Imidlertid forstaar jeg meget vel, at det baade for Vestlandets og for Nordlandets repræsentanter har den største betydning, at de ogsaa kan komme med i konkurrencen for det tilfælde, at det kan lykkes dem at erhverve forbindelser eller faa solgt ud til Øst-Asien. Jeg har derfor ogsaa konfereret med de selskaber - det er to selskaber, som sidder inde med en kontrakt med de tyske selskaber, og som muliggjør denne overenskomst, som her foreløbig er truffet mellem regjeringen og exportørerne eller dampskibsselskaberne; men vi sidder ikke inde med kontrakt med de andre selskaber og kan derfor ikke direkte aabne veien ogsaa for andre, det er den ydre grund - men jeg har talt med vedkommende disponent, og han har erklæret sig villig til at sørge for, at for saavidt som der anmeldes til export varer fra Vestlandet eller fra Nordland paa gjennemgangskonnossement ud til Øst-Asien, saa skal han

sørge for, at de faar nyde godt af de samme fordele, som gives for varer her fra Østlandet. Det er ogsaa departementets hensigt, ifald denne beslutning her idag vedtages, ikke at gjøre kontrakten endelig, før vi har faaet dette skriftlig vedtaget, og dermed skulde man kunne være i behold. Naturligvis kan ikke forholdet blive det, at varer fra Vestlandet og det nordenfjeldske kan skibes ud til Øst-Asien for de samme fragter som her fra det søndenfjeldske, men de skal faa samme fragtrabat som de andre selskaber. Den difference, som ligger i fragten fra Trondhjem ned til Kristianssand langs kysten, maa de derimod selvfølgelig bære selv. De skal forøvrigt blive stillet ganske paa lige fod med det søndenfjeldske Norge. Men naar der fortrinsvis nævnes papir, træmasse og cellulose, saa er det, fordi det er de varer, som der særlig her er vanskeligheder med; for det er de varer, hvormed vi har den sterkeste konkurrence fra vore nabolande eller overhovedet. Det er ganske vist ogsaa saa, at karbid kommer ind under samme kategori - det vil jeg villig indrømme; for Sverige har ogsaa sine karbidfabriker og selvfølgelig da ogsaa karbidexport; selvfølgelig vil den da ogsaa gaa ind under samme konkurrancelov. Ved hermetik derimod stiller forholdet sig noget anderledes; for nogen større hermetikfabriker - bortset fra muligens endel tilberedning af sild i forskellige former - tror jeg neppe man har i Sverige. Konkurrencen her er derfor ikke saa paatrængende. Dertil kommer at denne vares pris er saa stor, at fragtdifferencen her ikke spiller den rolle som ved grovere varer. Imidlertid er kontrakten foreløbig avsluttet uden forbehold, saaledes at alle varer, som eksporteres, skulde nyde godt af betingelserne, og det vil selvfølgelig, saa langt bidraget rækker, ogsaa komme baade Vestlandet og det nordenfjeldske tilgode. Jeg skulde derfor tro, at beslutningen i den form, hvori den foreligger fra komiteen, og med den fortolkning, som jeg nu her har givet den, skulde være fuldt tilfredsstillende. Jeg vil imidlertid, før jeg slutter, bemærke, at vor kontrakt er kun ubetinget indtil den 31te december dette aar; fra 1ste januar og til 1ste juli 1910 er den betingelsesvis; men kan vi ikke faa den fornyet paa samme vilkaar, er det forudsætningen, at 11 000 kr. af bidraget bortfalder. Men jeg har ikke fundet det nødvendigt at nævne noget om dette punkt i forelægget, fordi jeg gik ud fra, at det ikke skulde være saa vanskeligt at faa den fornyet, og fordi jeg fandt, at det overhovedet ikke gik an i forelægget at komme ind paa detaljer.

Fjermstad: Da den foreliggende sag kom op til behandling i komiteen, var der et møde mellem komiteen og handelsdepartementets chef. Statsraaden gav da en oversigt over den del av sagen og de forhandlinger, som var pleiet i anledning af sagen, og som ikke var egnet til at komme ind i det offentlige forelæg. Man fik straks det indtryk, som ogsaa hr. Rogge har fremhævet her, at det

syntes, som om Vestlandet og det Nordenfjeldske vilde blive udelukket fra de fordele, som denne ordning skulde byde, og der blev ogsaa straks, specielt fra min side, gjort opmærksom paa dette forhold i komiteen. Men jeg sagde tillige ogsaa straks, at fordi om jeg ikke fandt ordningen forsaavidt tilfredsstillende, saa vilde jeg ikke derfor modsætte mig, at der indstilledes paa bevilgning. I de nærmeste dage bagefter havde jeg anledning til at faa forholdet nærmere undersøgt i detalj saavel gennem oplysningskontorets direktør som gennem vedkommende dampskibsdisponent, og det fremgik deraf, at naar man ikke allerede paa forhaand har sikret ogsaa afskibere fra Vestlandet og det Nordenfjeldske den samme adgang, som man har sikret for Østlandet, saa skrev det sig derfra, - det paastod direktøren for oplysningskontoret for næringsveiene - at man efter undersøgelser var kommen efter, at der ikke var foregaaet nogen eksport fra disse landsdele - ialfald ikke nogen eksport af nogen betydning - til Østasien. Dertil var selvfølgelig at bemærke, at hvad der ikke var, kunde der blive, og at det derfor ikke var omtænksomt af vedkommende, at man ikke har holdt adgangen aaben for de dele av landet. Men saadan som sagen laa an for øieblikket, fandt jeg for min part og komiteen overhovedet ikke tilstrækkelig grund til at gjøre nogen vanskeligheder ved at indstille paa bevilgning. Forholdet er jo nemlig det, at denne bevilgning kun gjaldt indtil udgangen af næste budgettermin. For fremtiden vil man kunne have aaben adgang til at ordne sig saadan, som forholdene tilsiger. For det andet er det jo ogsaa at mærke nu, efter hvad statsraaden allerede har oplyst, og hvad der har sin rigtighed efter oplysninger, jeg har faaet, at denne indsigelse, som var gjort fra vort hold, har havt til følge, at vedkommende som har med ordningen af disse forhold at gjøre, praktisk har gaaet ind paa, at der kan aabnes adgang naarsomhelst ogsaa for Vestlandet og det Nordenfjeldske til at faa andel i de samme rettigheder, forsaavidt som de har brug for det. Naar statsraaden udtalte, at det skulde ske, "saa langt bidraget rækker", saa maa jo det selvfølgelig ikke forstaaes som bare sigtet til eksport fra Vestlandet og det Nordenfjeldske, naar den melder sig, men det maa sigte til det hele land. Men i den anledning har jeg tænkt mig, at skulde det vise sig, at bidraget inden udgangen af næste budgettermin ikke strækker til, saa maa det kunne gaa an i dette tilfælde, som det hænder saa mangen gang forøvrigt, at der aabnes adgang til i tilfælde at kunne komme med forslag om en efterbevilgning. Naar statsraaden sagde, at selvfølgelig kunde ikke fragterne fra det Nordenfjeldske og Vestlandet blive de samme som fra Østlandet, fordi fragterne f.eks. mellem Trondhjem og Kristianssand maatte betales ekstra, saa er det en udtalelse, som kanske ikke i praksis vil vise sig at være ganske korrekt. Hvis man faar anledning til direkte fragtordeining mellem det Nordenfjeldske og Vesten fjeldske og Hamburg, saa man ikke behøver at gaa til omlastning i

Kristianssand, saa mener jeg, at denne difference, om der overhovedet bliver nogen, vil blive forholdsvis en ren bagatel. Aabner man adgang til - og det har været forudsætningen efter de konferancer, som jeg har været med i - at sagerne kan blive ekspederet i gennemgaaende konnossementer ligesaa vel fra Trondhjem, Bergen eller Stavanger som fra Kristiania eller Kristianssand, saa mener jeg, at fragtdifferencen, om der bliver nogen, bliver ganske forsvindende. For at give udtryk for den opfatning, som var raadende i komiteen om, at forføiningerne maatte være tilgjængelige for det hele land, har komiteen givet denne udtalelse i indstillingen, som hr. Rogge refererede. Naar man har givet den en ikke mere bestemt form, end den har faaet, grunder det sig simpelthen i omstændighederne. Man har ikke fundet at kunne give den en mere skarp form, end den har faaet. Man har sagt, at den er ikke juridisk bindende hverken for den ene eller den anden. Det er sandt; men den indeholder en saapas stærk moralsk forpligtelse, at jeg mener, at man efter omstændighederne faar finde det tilstrækkeligt. Komiteen har ialfald ikke fundet efter det kjendskab, den har til sagens detaljer, at kunne give anmodningen en stærkere form, og jeg vil paa forhaand sige, at jeg tror neppe, at komiteen vil finde grund til at anbefale en ændret form for denne udtalelse.

Jeg skal sluttelig gjøre opmærksom paa, at naar der har været talt om eksportartikler her, saa har man omtrent gaaet ud fra, at der ikke skulde eksistere noget sligt som karbidfabrikation i Det nordenfjeldske. Jeg vil i den anledning gjøre opmærksom paa, at man foruden en karbidfabrik i Trondhjem ogsaa har en inde i Meraker, to fabriker, som eksporterer ikke saa ganske ubetydelige mængder karbid.

Halvorsen: Den af den svenske stat ydede subvention for eksport til Asien er givet paa det vilkaar, at vedkommende skibe ikke skal anløbe andre lande, d.v.s. den er særlig rettet mod Norge selvfølgelig. Og subventionen er af den betydning, at den gjælder ca. 8 mark pr. ton efter de oplysninger, som foreligger for mig. Og det er greit nok, at forsaavidt som Sverige skulde have det fortrin fremfor os at kunne levere sine varer paa det østasiatiske marked 8 mark billigere, end det var muligt for os, saa blev det os, som kom til at tabe ved det. De fortjener derfor den største anerkjendelse, mener jeg, de skridt, som er truffet fra handelsdepartementets side her for at søge at faa os sidestillet. Da jeg først blev bekjendt med dette forslag, vil jeg nok sige at det ogsaa paa mig gjorde et noget ugunstigt indtryk, at den subvention, som ydedes fra vort lands side, væsentlig eller udelukkende skulde komme Østlandet tilgode. Men naar vi ser hen paa forholdene, saaledes som de er, saa er det jo i virkeligheden herfra, at eksporten til Østasien hidtil har fundet sted. Efter de oplysninger, som foreligger, har der fra Vestlandet og Det nordenfjeldske Norge været eksporteret 7 tons, og det

er jo ikke noget. Det er ialfald saa ubetydeligt, at det ikke for den sags skyld skulde være paakrævet for os at gjøre nogen ophævelser. Men de varer, som kan leveres paa det østasiatiske marked, som træmasse, cellulose og den slags, har vi jo adskillig fabrikation af ogsaa i den nordenfjeldske del av vort land, og der er ikke tvil om, at forsaavidt som det marked viser sig at være gunstigt for Østlandet, vil det ogsaa vise sig gunstigt for os nordenfjelds, og der burde og maatte gives os anledning til ogsaa at være med i denne konkurrance. Dette var da en af de tanker, som straks kom op hos os, idet vi i den anledning har haft konferancer saavel med regjeringens chef som med chefen for det dampskibsselskab, som her i væsentlig grad skal overtage eksporten fra Norge. Efter dette mente jeg at kunne se forholdene adskillig lysere an end som af hr. Rogge fremholdt. For det første vil jeg sige, at den bevilgning, som der nu er spørgsmaal om her, kun gjælder for et aar, og vi kan selvfølgelig gaa ud fra den sikre forudsætning, at forsaavidt som vi skulde faa denne bevilgning igjen ogsaa for næste termin, vil der blive taget alt fornødent hensyn til, at landets interesser i det hele og store taget bliver skjøttet paa en tilfredsstillende maade. Jeg er jo ikke saa sterkt inde paa disse forhold, som ønskeligt kunde være, og jeg henvendte mig derfor i denne anledning til Nordenfjeldske dampskibsselskab, som jo i første række skulde have rede paa sagen, naar der tales om dampskibslinjer. Man har der haft anledning til at konferere med chefen for det søndenfjeldske selskab, og jeg har fra chefen for Nordenfjeldske dampskibsselskab faaet en udtalelse om, at det efter hans opfatning vil være urimeligt, om vi ikke stiller os imødekommende ligeoverfor den bevilgning, hvorom her foreligger forslag, fordi den vil være af den største betydning for den søndenfjeldske eksport for nærværende. Og han siger videre, at man har konfereret med Søndenfjeldske dampskibsselskab om sagen, og "man er blevet enig om, at dersom det skulde vise sig, at spørgsmaalet faar nogen interesse for eksporten heroppe, saa vil der kunne træffes en tilfredsstillende ordning". Dette er hans udtalelse. Efter de meddelelser, som foreligger for mig, og efter de udtalelser, som nu har fundet sted fra handelsdepartementets chefs side, hvori han siger, at han vil sørge for, at der gives en skriftlig erklæring fra vedkommende dampskibsselskab, som i første række overtager eksporten, mener jeg, at vi trygt kan slutte os til indstillingen, som jeg paa det bedste vil anbefale til vedtagelse.

Bernhard Hanssen: Denne sag stiller sig for mig meget tvilsom, hvad enten man betragter den som gjældende en understøttelse af eksporten af enkelte artikler eller som understøttelse af et par dampskibslinjer, ved at staten betaler en opstaaet fragtdifference. Jeg mener, at det er et i sine konsekvenser maaske noksaa vidtrækkende princip,

som stortinget her indbydes til at gaa med paa. Men der er ogsaa en anden side ved sagen, og det er, at de artikler, det her særlig gjælder, som eksportvarer til Østasien, efter min mening ikke har nogen fremtid for sig. Det er saa, at vi nu sender en del papir, træmasse og cellulose til Østasien; men ser jeg ret paa forholdene, vil det ikke være mange aar, før vi er fuldstændig udestængt fra den eksport. Med de store og rige hjælpeklender, som Japan nu raader over saavel i Korea som i Sachalin med sine uhyre skoge, maa man ikke tro, at Europa meget længe faar et marked i Østasien for disse varer, der forholdsvis indtager meget skibsrum. Fragterne vil derfor for disse varer spille en saa stor rolle, at Europa om faa aar vil være udestængt. Man maa derfor, tror jeg, holde sig for øie, at Norge ikke for nogen længere fremtid vil faa noget marked i Østasien for træmasse og cellulose. Det er mulig, at jeg alligevel kan stemme for bevilgning; men jeg har mine store tvil om dens berettigelse i det hele taget. Paa samme tid synes jeg nok ogsaa, at vedkommende dampskibsselskaber maatte kunne fire lidt paa den af hr. statsraaden nævnte sats, nemlig 8 mark pr. ton. Der maatte kunne opnaaes en overenskomst med de tysk-østasiatiske linjer, naar de stilles i udsigt at miste eksporten, hvis de ikke vil tage den noget billigere. Det er mulig at de har allerede firet noget - det tør jeg ikke indlade mig paa; men denne statsunderstøttelse vil dog ikke udgjøre mere end 2 mark pr. ton, efter hvad hr. statsraaden har oplyst, saa at uoverkommelig at opnaa en overenskomst uden statshjælp synes det mig ikke at skulle være.

Wrangell: Jeg vil udtale min tilslutning til de udtalelser, som kom fra hr. Rogge. Jeg gaar nemlig ud fra, at det har været hr. Rogges mening, at forsaavidt det skulde blive tale om nogen eksport fra det nordenfjeldske og det vestenfjeldske, at det da er vedkommende selskabers, nemlig det bergenske og det nordenfjeldske's, hensigt at se til at faa en overenskomst istand, bygget paa det samme grundlag, som dette østlandske selskab har faaet istand, og da tviler jeg ikke paa, at statsmagterne ogsaa vil støtte eksporten fra Vestlandet, naar det kræves. Det er vistnok ikke nogen stor eksport, som foregaar for tiden, efter hvad det er oplyst; men der er grund til at tro, at naar der kommer en lettelse, kunde man da søge at arbejde sig ind ogsaa fra den kant af landet med de forskjellige produkter, som man har at sælge. Fisk gaar der ikke stort af endda; men det kan tænkes, at der bliver en eksport af tørfisk og hermetik o.s.v., foruden at der fra det nordenfjeldske kan udvikle sig en eksport af træmasse og lignende. At sende sine varer f.eks. som antydte til Kristianssand for der at omlaste dem i den østlandske linje tror jeg ikke at nogen eksportør fra Vestlandet og det nordenfjeldske vil indlade sig paa. Det er da selvfølgelig billigere at betale fuld fragt med skibe, som gaar direkte til Hamburg nordfra

end at omlaste i Kristianssand, det er klart, at det vil blive baade billigere og fordelagtigere, saa ved en omlastning i Kristianssand vil der ikke være vundet noget i nogen retning. Jeg vil faa lov til at sige - og det fremgik desuden ogsaa af, hvad hr. Halvorsen har oplyst, at Nordenfjeldske Dampskibsselskab havde havt sin opmærksomhed henvendt paa sagen, og for det tilfælde, at der bliver nogen eksport derfra, vil den forhaabentlig komme i forbindelse med den øst-asiatiske linje paa en tilfredsstillende maade. Jeg stemmer for beløbet. Men jeg gaar ud fra, at for det tilfælde der stilles krav fra det vestenfjeldske og det nordenfjeldske at, disse landsdele da maa faa andel i det beløb, som her bevilges.

Mowinckel: Handelsdepartementets chef fortjener den største tak og anerkjendelse fra den norske handelsstand for den opmærksomme lydhørhed, han har vist ligeoverfor dens interesser, og jeg tror, at takken, som ogsaa har faaet sit udtryk fra repræsentanten Rogges side, vil blive sendt ham baade fra Vestland og Østland. At Østlandet her er traadt i forgrunden, er noget, som jo skyldes omstændighederne. Det skyldes det faktum, at det er Østlandet, som har den nævnte eksport til østasiatiske steder, og forsaavidt eksporten fra Vestlandet stiger, vil staten, naar den har taget dette første skridt, blive nødt til at imødekomme ogsaa de krav, som kommer derfra, og fra alle hold er det indrømmet, at saa vil ske. Afstanden fra Nordkap til Lindesnæs spiller i saa henseende ikke nogen nævneværdig rolle. Det, som det gjælder, er at forringe gjennemgangskonnossementernes pris; hvad enten disse gjælder fra Kristiania til Østasien eller fra Trondhjem til Østasien, bliver forsaavidt det samme; man maa sandsynligvis indgaa særskilte kontrakter med de skibe, som nu trafikerer Nordlandet og Vestlandet fra Hamburg, saaledes som der nu er indgaaet kontrakter med de skibe, som trafikerer Østlandet fra Hamburg. Jeg synes, at landets handel og ogsaa dets industri og export har al grund til at yde handelsdepartementets chef den største tak.

Da jeg første gang hørte tale om denne understøttelse for norsk næringsliv, havde jeg indtrykket af, at der var gjort et meget godt kup, som der var al grund til at støtte. Jeg vil ogsaa stemme for forslaget. Men jeg kan ikke sige andet, end at jeg efter at have paahørt debatten idag og ikke mindst, hvad der er sagt af handelsdepartementets chef, vil tage min reservation ligeoverfor fremtiden. Jeg vil, man skal være fuldt opmærksom paa, at her gjælder det en ny slags understøttelse til fremhjælp af en speciel næringsvei. Det er staten, som nu træder støttende til ligeoverfor den østasiatiske eksport - det skal man være fuldt opmærksom paa, og man maa ogsaa være fuldt opmærksom paa, at dette kan have konsekvenser. Den ærede ordfører pegte paa, at regjeringen skulde have lov til, hvis det blev nødvendigt, at overskride bevilgningen og søge efterbevilgning. Det

vil jeg for min part reservere mig meget stærkt imod. Jeg mener, det maa være nok med, hvad der her bevilges. Lad os saa se, hvorledes det arter sig, og lad os faa sagen forelagt stortinget igjen, før man uden videre paa basis af den forsøgskontrakt, som foreligger idag, giver stortingets tilslutning til at gaa videre. Det er, som sagt, fra den rent nationaløkonomiske side jeg har mine betænkeligheder. Jeg taler hverken som vestlænding eller som handelsmand eller næringsdrivende; men jeg vil, at stortinget skal være opmærksom paa, at her gjælder det understøttelse av en speciel gren af vore næringsveie. Jeg er i saa henseende meget enig i udtalelserne fra hr. Bernhard Hanssen. Jeg synes, det havde seet smageligere og bedre ud, om den østlandske handels og industris kapital havde forsøgt at hjælpe sig selv uden straks atter at søge statsunderstøttelse. Den sum, det gjælder, udgjør ikke mere end 1 pct. af værdien af exporten, og da øieblikkelig at søge staten om hjælp synes jeg ikke er tiltalende. Som sagt, jeg vil stemme for indstillingens forslag, men under al mulig reservation.

Vraa: Jeg kan ikke istemme den lovsang, som er begyndt af hr. Rogge fra Bergen og fortsat af hr. Wrangell fra Haugesund og hr. Mowinckel over handelsdepartementets chefs forelæg og veikomiteens indstilling i denne sag. Jeg synes, at dette spørgsmål ikke er saa ligetil; det er, tvertimod, forekommer det mig, noksaa tvilsomt. Ialfald har jeg ved denne indstilling faaet rede paa, hvad man nu mener med næringspolitik her i dette land, og det er vel, fordi handelsdepartementets chef nu altsaa har forstaaet engang, hvad næringspolitik er, at de herrer Rogge og Wrangell tiljubler ham; for her har vi et af resultatene, og dette er, at naar der er nogen, som et privat selskab, et aktieselskab, spekulanter altsaa, som ikke kan konkurrere internationalt, saa faar staten ved statsbidrag sørge for en passende balance, saa de ikke taber for meget. Det er dette, som er næringspolitik, saavidt jeg forstaar, og derfor forstaar jeg meget godt de folk, som er glade i dette. Men jeg kan ikke synes, der er grund til at være saa fornøiet med denne slags næringspolitik, hvis den, som de herrer og handelsdepartementets chef haaber, fremdeles skal fortsætte paa samme vei. Jeg mener, at de folk, som hævder det private initiativ og den frie konkurrence, ikke skulde begynde paa denne maade med at slaa sig selv paa munden. Er Ba'al gud, saa tjen ham; er han det ikke, saa tag Jahve. Er den frie konkurrence det, som er det eneste bærende princip her i vore samfundsforhold, hvorfor tjener de ham ikke? Hvorfor kommer de her og klynker ligeoverfor samfundet, de, som staar sig bedst i dette land, og siger: I faar hjælpe os; for vi kan ikke klare os. Det er en falliterklæring. Man har begyndt med dette her, og Sveriges konservative nationalforsamling begynder dermed. Man forsøgte det ogsaa her ifjor med mexikolinjen, og den

beskyttelsespolitik, vi har, er ogsaa noget i samme retning; men jeg for min del har ikke grund til at glæde mig over, at denne slags politik forceres. Havde man endda taget en nødlidende industri og bevilget disse kr. 35 000,00 til, havde man taget der, man jamrede sig, hvor der virkelig var nødstilstand, saa kunde jeg endda forstaaet det; men det ærede departement saavel som veikomiteen har visselig ikke havt udsyn over, at det ikke er træmasseindustrien, som i vore dage er nødlidende, tvertimod, denne næringsgren har indtil det allersidste været den mest glimrende bedrift her i landet, og det er denne bedrift, som her skal faa statsunderstøttelse! At man støtter fiskerne oppe i Nordland og Finmarken, se, det kan jeg forstaa; at man støtter lapperne, om de trænger statsunderstøttelse, det kan jeg forstaa; men at skogbaronerne og de store skogaktieselskaber ogsaa nu skal trænge statens fattigkasse til, er dog et altfor stivt stykke. Jeg kjender meget vel til, at der i celluloseindustrien har været nedadgaaende konjunkturer nu i de sidste aar; men det er dog ikke længere siden end ifjor og forrige aar, at disse fabriker betalte op til 25 pct.'s udbytte, og at man opskrev sine aktier fra kr. 5 000,00 til kr. 17 000,00 - 18 000,00 i denne branche, og den er ikke værre situeret endnu, end at flere af disse fabriker selv nu, da det skulde være daarlig i cellulosebranchen, har greiet sig meget godt, og naar denne branche har tjent saa uhyre, som den har gjort før, saa mener jeg, at selv om den faar lidt skognag, saa faar den ikke give sig over med det samme; den faar da taale lidt, den ogsaa. Med hensyn til papir og træmasse som almindelig vare har jeg ikke hørt andet, end at disse varesorter skulde staa meget godt. Trælasterpriserne er ikke faldt saaledes, at der her skulde være nogen fare paa færde. Derfor mener jeg, at hvis man skulde fremme denne næringspolitik, saa burde man ialfald have valgt sig en anden næringsgren, som var mere nødlidende end denne. At Nordlands og Vestlandets repræsentanter er med paa dette, kan jeg forstaa; for næringspolitiken skal jo fortsættes, og da tænker de selvfølgelig: idag dig, imorgen mig, saa velsignelsen kommer ogsaa snart til Vestlandet og Nordland i bedste fald. Det er dette, som maa være aarsagen, naar de saaledes uden videre velsigner denne bevilgning. Efter det syn, som jeg har faaet - og jeg er ikke blevet klarere ved den førte debat - ser jeg mig ikke istand til, for principets skyld, at stemme for denne indstilling.

Rogge: Jeg vil atter faa lov til at udtale, at jeg for mit vedkommende agter at stemme for denne indstilling av kr. 35 000,00; men jeg vil henstille til stortinget, at den faar en form, saaledes at den omfatter det hele land og alle varesorter. Jeg skal ikke gjentage, hvad jeg fremholdt, da jeg forrige gang havde ordet; men jeg vil dog faa lov til at gjentage saa meget, at naar staten skal støtte næringsveiene paa den maade, som den her gjør, saa tilsiger retfærdighed og billighed, at denne støtte kommer

hele landet og alle varesorter tilgode, og at man ikke trækker frem en enkelt varesort eller enkelte varesorter og enkelte dele av landet, særlig naar der, som jeg isted paaviste, var varesorter og tilfælde i det øvrige land, hvor støtte fra statens side kunde være ligesaa berettiget som her. Det blev ogsaa indrømmet af hr. statsraad Abrahamsen, som udtalte, at han særlig for karbidens vedkommende vilde indrømme, at der var forhold tilstede, som gjorde, at den havde fuldt saa megen ret til at komme med som de øvrige varesorter. Naar hr. statsraaden indrømmede dette, saa mener jeg, at deraf maa følge, at stortingets beslutning faar en saadan form, som jeg har antydnet. Og ikke bare af den grund, men man maa ogsaa erindre, at naar Østlandet faar en saa stor fragtbegunstigelse, som der her er tale om, med delvis støtte fra statens side, saa bliver tilfældet ikke alene, at man paa Vestlandet i lignende brancher, hvor man ikke er indarbejdet, vil ligge agterud og ikke have anledning til fuld konkurrence med Østlandet, men man vil ogsaa paa Vestlandet have saameget vanskeligere for at komme igang og faa de samme forretninger, naar Østlandet allerede paa forhaand med hjælp fra statens side er saameget gunstigere stillet. Hr. statsraad Abrahamsen antydede, at saavidt han havde undersøgt, var der i en enkelt branche - det var vist træmasse - kun 7 ton, som har afskibet fra det trondhjemske. Men statsraaden maa erindre, at han ogsaa samtidig i propositionen har udtalt, at der var en hel del afskibere, som var spurgt om, hvad de havde eksporteret, men fra hvem der ikke var kommet noget svar. Det hænder jo, som forretningsfolk ialfald ved, at man nødvendig gaar med paa, at give den slags oplysninger; det er en instinktmæssig forsigtighed som gjør det, og jeg kan derfor gaa ud fra, at der fra det trondhjemske ogsaa eksporteres meget mere end de 7 ton, statsraaden har faaet opgivet. At ordne sig paa den maade som statsraaden antydede, at man skulde faa en skriftlig erklæring fra disponenten for vedkommende dampskibsselskab her i Kristiania om, at han for sit vedkommende skulde gjøre, hvad han kunde, for at stille Vestlandet ens med Østlandet, kan være vel og bra; men jeg synes, det vilde være ligesaa naturligt, om stortinget med en gang tog det standpunkt, at det sagde: Vi vil imødekomme denne eksports krav, men vi vil gjøre det ens for alle. Og det, mener jeg, kan gjøres paa en noksaa praktisk maade. Man kan benytte komiteens egen udtalelse. Komiteen siger: "Det er komiteens forudsætning, at forsaavidt det lykkes departementet at faa truffet en ordning i det tilsigtede øiemed, denne da i den udstrækning, omstændighederne tillader," o.s.v. Her, mener jeg, kunde bare den tirade: "i den udstrækning, omstændighederne tillader" gaa ud, og saa kunde der fortsættes: "kommer samtlige norske afskibere tilgode uden hensyn til afskibningspladsens beliggenhed i landet", idet man tillige sidst i komiteens udtalelse tilføier følgende: "og kommer at omfatte alle Slags Varer, som eksporteres til Øst-Asien". Dette maa

føies til i komiteens forslag til beslutning, og da har man en udtalelse fra stortinget, som kort og godt siger, at alting skal være ens for det hele land. Jeg gjentager, hvad jeg sagde isted, at disse 35 000 kr. vil i alt væsentligt komme Østlandet tilgode, fordi den eksport, der drives fra Vestlandet, er saa liden. Den vil heller ikke i den budgettermin, der her er tale om, kunne oparbejdes til noget synderligt, saa Østlandet vil alligevel faa det hele. Det er bare det, at stortinget bør gennemføre det retfærdige princip, at alt skal være ligt - det vil jeg atter fremholde. Jeg skal faa lov paa præsidentens bord at fremlægge den udtalelse, som jeg mener, der bør konkluderes med i stortingsbeslutningen. Jeg vil ikke fremsætte noget forslag nu; men jeg haaber, jeg vil faa tilslutning til en saa rimelig og moderat og retfærdig udtalelse som den, jeg her har antydet.

Statsraad Abrahamsen: Jeg forlangte ordet for at rette en misforstaaelse, som har indsneget sig, og som kanske har lidt grund i mine udtalelser. Jeg sagde nemlig, at de vestlandske og nordlandske dampskibsselskaber skulde faa andel i eksportsubventionen, saa langt som bidraget rækker. Det er blevet forstaaet saa, at de skulde faa, hvad der blev tilovers fra Østlandet; men jeg mente derved, at de allesammen, baade de søndenfjeldske, vestlandske og nordenfjeldske skulde faa andel i bidraget med saa og saa mange kroner pr. ton, saalangt bidraget rak. Senere er det overenskomsten at de skal tage det uden nogen godtgjørelse. Overenskomsten med vedkommende selskaber gaar ud paa, at indtil 1. juli 1910 skal alle eksportvarer paa gennemgangskonnossement befordres til Østasien for den samme fragt som nu fra Hamburg. Der bliver ikke tale om nogen efterbevilgning, selv om det kvantum, som nu udskibes, maatte fordobles eller mangedobles; bidraget bliver det samme. Det eneste, der kan hænde, er, at selskaberne efter udløbet af kontraktsterminen kan forlange mere, om eksporten er steget. Jeg er imidlertid ikke saa bange for konsekvenserne; for det vil naturligvis arte sig derhen, at naar svenskerne ser, at vi kan greie vor eksport og konkurrere med dem lige godt, selv om ikke den dansk-svenske linje anløber norske havner, vil de tilslut bøie sig, og da vil vi kunne faa samme gennemgangsfragter som fra Gøteborg, og da ophører enhver foranledning til subvention. Jeg vil tilføie, at jeg kunde personlig ikke have saameget mod det af hr. Rogge antydede forslag; men der er den store formelle vanskelighed ved det, at vi har kun overenskomst med de to søndenfjeldske selskaber, og vi har ingen garanti for, at de vest- og nordenfjeldske selskaber vil gaa ind paa samme kontraktvilkaar, som de to søndenfjeldske nu har. Hvis vi sætter det som absolut betingelse, at eksportbidraget skal komme samtlige tilgode, kunde de gjerne sige: "Vi vil ikke være med uden at faa saa og saa meget", og det vil man ikke kunne gaa med paa. Jeg synes, at man kan lade det være med

bevilgningen i den form, som nu er, idet jeg lover, som det er selvsagt, at jeg skal gjøre alt hvad jeg kan for, at stille baade det vesten- og det nordenfjeldske paa fuldstændig samme fod som det østen- og søndenfjeldske saa langt, som de geografiske forhold tillader det. Mere kan man ikke forlange. Jeg skal ikke sige mere om det, men jeg synes, man maa være betrygget, naar Vestlandet og det nordenfjeldske skal faa adgang til at erholde de samme kontraktsvilkaar som det østenfjeldske Norge. Vil de ikke benytte det, saa faar det blive deres egen sag.

Foss (komiteens formand): Jeg kan ikke sige andet end at denne debat undrer mig lidt; thi man maa sige hvad man vil om den tak, som hr. statsraad Abrahamsen har faaet fra de mænd, som særlig skulde repræsentere skibsfartens og handelens interesser, saa ligger der dog paa bunden deraf noget sursødt, det kan ikke negtes. Forholdet er jo det, at samtlige i dette land er enig om, at det vilde være heldigt, om vor eksport paa Østasien kunde udvikles, men samtidig som man udtaler dette og er enig deri, saa ved man, at det er vanskeligt for vore eksportører at kunne konkurrere med eksportørerne fra Sverige og Danmark, fordi der i Sverige og Danmark er linjer, som tager varerne billigere, end man for tiden kan faa dem befordret her fra Norge. Dette har en del næringsdrivende mænd her i landet indseet, og de har henvendt sig til Oplysningskontoret, som atter har henvendt sig til statsraaden, og man har da forsøgt at faa istand en overenskomst, hvorved denne varefragtforskel kunde hæves. Det mente jeg alle maatte være glad over. Det, som ligger paa bunden af de her fremkomne udtalelser, er igrunnen en anke over, at ikke ogsaa de distrikter, hvorfra de er, er bleven med; men sagen er den, at Oplysningskontoret har henvendt sig til forskjellige og faaet den oplysning, at de norden- og vestenfjeldske landsdeles eksport er saa liden, og det er vel grunden til at der ikke har været tale om, at træffe nogen overenskomst med sine dampskibsselskaber overensstemmende med de søndenfjeldske selskabers kontrakter. Der er vist ingen, uden han er enig i, at kunde eksport derfra udvikles, saa bør den have den samme støtte; men man maa ikke glemme bort det, at dette kun er et forsøg. Det er ikke noget nyt, at man søger at støtte eksporten til oversøiske steder, kun ikke i den form som her; men grunden til det er, at det er bare et forsøg. Det forslag, som hr. Rogge antydede, tænker jeg, han kunde frafalde, efterat hr. statsraad Abrahamsen har sagt, hvordan han vil stille sig til sagen. Jeg vil derfor bare anbefale komiteens indstilling vedtaget, saaledes som den foreligger.

Hans Hansen: Jeg kan ikke sige andet, end at den debat, som her idag er ført, i høi grad har overrasket mig. Hvad der foreligger, er spørgsmaalet om en bevilgning af kr. 35 000,00 til lettelse af vor eksport paa Østasien. Det rimelige forekommer mig da maatte være, at man debatterede

det spørsmål, om staten her skal træde støttende til eller ei, men det er ikke debattens hovedgjenstand. Det gjælder at faa fordelt beløbet paa den maade, som er tjenlig ogsaa for det hele land, det er det, man gaar ud fra. Nu er forholdet det, at denne eksport ved denne leilighed sker fra østlandet, det er forholdene, der har medført det og den gjælder specielle artikler. Disse artikler tales der fra Vestlandet noksaa haant om, og det kunde kanske været gjort for 10-15 aar siden, men nu gaar det ikke an at undlade at tage hensyn til de tal, som vor eksport for disse artikler viser. Medens tidligere fiskevarer jo stod som No. 1, saa er forholdet det - jeg regner her med runde tal - at fiskevarer i høiden gaar op i 70 millioner kroner, medens der, saavidt jeg kan se, af disse trævarer eksporteres for 100 millioner kroner, altsaa omtrent det halve af hele landets eksport. Naar forholdet er det, at den overveiende del af denne produktion foregaar her paa østlandet, saa er det selvsagt, at ogsaa en subvention til fremme af en saa stor artikel fortrinsvis kommer Østlandet til gode, og det, som har forundret mig mest her, er, at det specielt fra et distrikt, hvortil der i aarrækker har været ydet subventioner til ganske andre beløb end dette beskedne beløb, som der her er spørsmål om, reiser tvil, om forslaget er saadant, at de forsvarlige kan gaa med paa det. Jeg vil gjentage, at hvad der her tilsigtes er ikke at begunstige trævarer, men det er at begunstige eksporten paa Østasien, og foregaar der ogsaa noget af den eksport fra Vestlandet, saa anser jeg det for selvsagt, at ogsaa denne subvention kommer dem til gode i forhold til det eksportbeløb, som det her dreier sig om. Jeg har derfor, som sagt, været adskillig forundret over den indvending, som er reist om dette punkt. Om selve bevilgningen mener jeg, at der kan reises tvil, og det vil jeg sige, at det er af den slags bevilgninger, som jeg for min del ikke gjerne gaar med paa; men det er jo specielle forhold her, som har foranlediget fremsættelsen av denne proposition, og da mener jeg, man faar regne med det. Hvordan den industrigren er nu, det tror jeg ikke egentlig er spørsmålet, spørsmålet her er et konkurrenceforhold til de andre lande, om man under hensyn til det vil lette vor eksport paa den her antydede maade. Jeg mener derfor, at det, man her rettelig burde debattere om, er, om stortinget forsvarligen bør gaa med paa bevilgningen eller ei, fordelingen vil, saavidt jeg skjønner, falde af sig selv, specielt efter de udtalelser, som er kommet fra Handelsdepartementets chef, og som jeg ansaa maatte være selvsagte. Det er jo ikke bestemte varesorter, man vil begunstige, men det er den hele eksport. Jeg vil have sagt dette, idet jeg synes, at man ikke ved enhver leilighed skulde søge at yppe saadan lidt kamp mellem landsdelene, den kommer sandelig af sig selv lige godt, om man ikke anstrænger sig for at faa den.

Komiteen havde indstillet:

Møde for lukkede dører, Stortinget 6. februar 1909

For budgetaaret 1ste juli 1909 til 30te juni 1910 bevilges under hovedpost VII, kap. 8, tit. 8 kr. 35 000,00, hvilket beløb stilles til raadighed for departementet for handel, søfart og industri til fremme af norsk udførsel til Øst-Asien.

Rogge: Det forslag, som jeg havde antydnet at ville knytte til beslutningen her, finder jeg nu for mit vedkommende ikke nødvendigt at fremsætte efter de udtalelser, som hr. statsraad Abrahamsen fremkom med sidste gang, han havde ordet. Statsraaden udtalte sig efter min mening fuldt ud imødekommende til de betragtninger, som jeg havde gjort gjældende. Jeg er derfor tilfredsstillet med det.

Jeg vil til slutning i anledning af, at baade hr. Foss og hr. Hans Hansen antydede, at der skulde være nogen hensigt gennem denne debat at bringe frem et misforhold mellem de forskjellige landsdeles interesser, faa lov til at sige, at det har aldrig været min mening. Tvertimod har jeg allerede fra begyndelsen sagt, at jeg med glæde stemmer for bevilgningen. Det har jeg udtalt, og det gjør jeg.

Votering:

Komiteens indstilling bifaldtes mod 5 stemmer.

Præsidenten: Jeg foreslaar nu, at den fattede beslutning bliver at offentliggjøre.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Mødet hævet kl. 11.30.
